

Özgün Araştırma

SAĞLIK TURİZMİ EĞİTİMİN İNCELENMESİ

Bayram GÖKTAŞ¹

ÖZET:

Amaç: Bu çalışmada sağlık turizmi eğitimi konusunda üniversiteler arasındaki farklılıklar ve benzerlikler ele alınarak, bu alanda açılacak yeni bölümler için gerekli olan eğitim düzeyleri ve verilecek eğitimde bulunması gereken derslerin tespit edilmesi için durum saptaması ve önerilerde bulunması amaçlanmıştır. **Yöntem:** Kesitsel ve tanımlayıcı tipte olan bu çalışmanın verileri, Ocak- Şubat 2018 tarihleri arasında toplanmıştır. Yükseköğretim Kurulu, Öğrenci Seçme Yerleştirme Merkezi ve bünyesinde sağlık turizmi işletmeciliği eğitimi veren üniversitelerin web sayfaları taranarak incelenmiştir. Elde edilen veriler literatürden toplanan veriler ile karşılaştırılmıştır. **Bulgular:** Çalışma sonucunda Türkiye’de sağlık turizmi eğitimi konusunda ön lisans düzeyinde 2 programın bulunduğu, lisans düzeyinde eğitimin bulunmadığı, yüksek lisans düzeyinde ise birkaç üniversite de bu eğitimin verildiği saptanmıştır. **Sonuç:** Önlisans düzeyindeki eğitim programlarının yeterli düzeyde olmadığı düşünülmektedir. Ayrıca bu alandaki açığın sertifika programları ile kapatılmaya çalışıldığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Turizmi, Eğitim, Üniversite

EATING ATTITUDES, BODY PERCEPTION, SELF-ESTEEM AND RELATED FACTORS IN NURSING STUDENTS

ABSTRACT:

Objectives: In this study, the differences and similarities between the universities in the field of health tourism education will be discussed and it is aimed to determine the level of education required for the new departments to be opened in this field and to make case studies and recommendations to determine the courses to be given. **Method:** The data of this cross-sectional and descriptive study were collected between January and February 2018. The Higher Education Council, Student Selection Placement Center and the web sites of the universities that provide health tourism management training are searched. The data were compared with the data collected from the literature. **Results:** It was determined that there were two associate degree programme, no bachelor degree programme and several master programme which given health tourism education. **Conclusion:** It is considered that the educational programs at undergraduate level are not sufficient. In addition, it has been observed that the gap in this field has been tried to be closed with certificate programs.

Keywords: Health Tourism, Education, University

¹ Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü

Sorumlu Yazar: Bayram Göktaş, bgoktas@ankara.edu.tr

Doi: 10.1501/Asbd_0000000089

GİRİŞ

Sağlık turizmine ilişkin birçok tanım bulunmaktadır. Bazı yazarlar medikal turizm, bazı yazarlar ise hem tedavi hem de terapi faaliyetlerini içeren bir bütün şeklinde tanımlamışlardır (Bayın, 2015). Sağlık turizmi; sağlığı koruma ve iyileştirme amacıyla belirli bir süre için yer değiştiren insanların doğal kaynaklara dayalı turistik bir tesise giderek kür uygulaması, konaklama, beslenme, dinlenme ve eğlence gereksinimlerini karşılaması olarak tanımlanabilir (Çetin, 2011).

Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de sağlık turizminin önemi gün geçtikçe artmaktadır. Türkiye, doğası, denizi, termal ve kültürel zenginlikleri ile birlikte modern sağlık tesisleri yönünden de sağlık turizmindeki payını arttırabilecek yeterli potansiyel kaynaklara sahiptir (Yiğit,2016; Tengilimoğlu, 2013).

Avrupa, Ortadoğu ve kuzeyde bulunan Türk Cumhuriyetleri düşünüldüğünde gerek coğrafi konumu ile sağlık turizmine uygun iklim koşullarına sahip olması, jeotermal kaynaklar bakımından zenginliği, gerekse sağlıklı beslenme açısından zengin mutfağı ve sağlık sektöründeki yetişmiş ve eğitilmiş insan gücü ile sağlık turizmi bakımından benzersiz konumdadır (www.saglikturizmi.gov.tr).

Sağlık turizmini dört farklı başlıkta incelemek mümkündür (Tengilimoğlu, 2013):

- Medikal (tıbbi) turizm,
- Kaplıca(termal) turizmi,
- Yaşlı bakımı ve engelli bakım turizmi,
- Spa ve Wellness (sağlıklı yaşam) turizmi.

Türkiye sağlık turizmi açısından bakıldığında son derece önemli bir potansiyele sahiptir. Türkiye, termal kaynaklarda dünyada 7. sıradadır. Türkiye’nin çok çeşitli yurt dışı turizm dalları ve şirketleri ile bağlantıları vardır. Hastane tesislerinin ve tesislerin altyapısının kalitesi yüksek, yetenekli, tecrübeli kalifiye doktorlara sahiptir. Yüksek standartta sağlık hizmet sağlayıcıları vardır ve birçok ülkeye göre fiyat avantajı bulunmaktadır. Konum olarak Avrupa ve Asya ülkelerine yakınlığı ile çok avantajlı bir noktadadır. Tarihi, doğası, kültürel zenginliği yüksektir. Deniz, dağ, macera, kültür ve sağlık turizmlerine hitap eden kaliteli ve çok sayıda turizm tesisi bulunmaktadır (Mercan ve ark., 2014). Tüm bu sayılanların aktif olarak tanıtılabilmesi için Sağlık Turizmine hitap eden hastanelerde ve işletmelerde konuya ilişkin uzmanlar tarafından eğitim çalışmaları yapılmalı, işletmeler kadrolarında konunun uzmanlarını bulundurmalı, özellikle birden fazla yabancı dil bilen ve sağlık turizmi eğitimi olan elemanlara ihtiyaç vardır. Bu amaçla bu çalışma ile; Türkiye’de sağlık turizmi eğitimi konusunda üniversiteler arasındaki farklılıklar ve benzerlikler ele alınmış, bu alanda yeni bölümler için gerekli olan eğitim düzeyleri ve verilecek eğitimde bulunması gereken derslerin tespit edilmesi için durum saptaması ve önerilerde bulunması amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Kesitsel ve tanımlayıcı tipte olan çalışmanın verileri, Ocak- Şubat 2018 tarihleri arasında toplanmıştır. Yükseköğretim Kurulu, Öğrenci Seçme Yerleştirme Merkezi ve bünyesinde sağlık turizmi işletmeciliği eğitimi veren üniversitelerin web sayfaları taranarak incelenmiştir. Elde edilen veriler ile literatürden toplanan veriler karşılaştırılmıştır.

BULGULAR

Türkiye’de Sağlık Turizmi İşletmeciliği ön lisans eğitimi, Harran Üniversitesi ve Kapadokya Üniversitesi’nde verilmektedir. İlgili üniversitelerin program adı ve puan türü Tablo 1’de verilmiştir. Türkiye’de 2018 yılında sınav türlerinde değişiklik yapılması ile birlikte YGS-6 Puan türü Temel Yeterlik Testi (TYT) olarak değiştirilmiş ve sağlık turizmi işletmeciliği özel üniversitede öğrenci alımı durdurulmuş, üç devlet üniversitesinde öğrenci alımına başlanmıştır.

Tablo 1. Türkiye’de Üniversitelerin Sağlık Turizm İşletmeciliği Programları*

Üniversite	Yükseköğretim	Yükseköğretim Programları	Programın Adı	Puan Türü	Taban Puan
Harran Üniversitesi	2017	Sağlık Hizmetleri MYO	Sağlık Turizmi İşletmeciliği	YGS-6	276,62522
Harran Üniversitesi	2018	Sağlık Hizmetleri MYO	Sağlık Turizmi İşletmeciliği	TYT	218,31
Kapadokya Üniversitesi	2017	Kapadokya MYO	Sağlık Turizmi İşletmeciliği	YGS-6	286,88348
Kapadokya Üniversitesi	2018	-	-	-	-
Nevşehir Hacıbektas Veli Üniversitesi	2018	Kozaklı MYO	Sağlık Turizmi İşletmeciliği	TYT	184,79
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	2018	Simav MYO	Sağlık Turizmi İşletmeciliği	TYT	174,81
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	2018	Cumhuriyet MYO	Sağlık Turizmi İşletmeciliği	TYT	188,28

*Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu (2017). <https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2017/OSYS/LYS/KONTENJANKILAVUZ18072017.pdf>, Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu (2018). https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2018/YKS/YER/Tablo3MinMax_31082018.pdf

Üniversitelerin web sayfalarında sözü edilen programların eğitim müfredatları incelendiğinde bir programın daha çok termal turizm işletmeciliği alanına yönelik olduğu, diğerinin ise daha çok sağlık kurumları işletmeciliği alanına öncelik verdiği saptanmıştır (Harran Üniversitesi, Kapadokya Üniversitesi Web sayfası).

Amerika, Jamaika, Almanya ve Polonya’daki Sağlık Turizmi İşletmeciliği eğitimi ile ilgili programlar incelendiğinde (bkz. Tablo 2), bu programların eğitim müfredatlarında sadece termal ve sağlık yönetimi konuları ağırlıklı olmayıp, bunun yanında kırsal ve kentsel turizm, kültürlerarası iletişim, turizm işletmeciliği, hukuk vb. gibi alanlara yönelik derslerin de olduğu saptanmıştır.

Tablo 2. Sağlık Turizmi İşletmeciliği Yurt Dışı Örnekleri

Üniversite	Program Adı	Web Adresi
George Mason University (Virginia/Usa)	The School of Recreation, Health, and Tourism (SRHT)	https://rht.gmu.edu/schools
The University Of The West Indies (Jamaica)	Health Tourism	https://www.mona.uwi.edu/m-sbm/health-tourism
Hochschule für Wirtschaft und Umwelt Nürtingen-Geislingen (Germany)	Health and Tourism Management	https://www.hfwu.de/ngu/future-students/academics/bachelor-degrees/health-and-tourism-management/
Kazimierz Wielki Üniversitesi (Poland)	Faculty of Physical Education, Health and Tourism	http://www.ukw.edu.pl/strona/english/health-tourism

Sağlık turizmi alanında verilen sertifika programları Tablo 3’de ve yüksek lisans programları Tablo 4’de verilmiştir. İlgili programların çok önemli olduğu ancak bununla birlikte mutlaka içeriği ile ilgili çalışmaların yapılması ve eğitim standartlarının belirlenmesi gerekliliği üzerinde durulmalıdır.

Tablo 3. Sağlık Turizmi Alanında Sertifika Programları*

Düzenleyen Kurum	Sertifika Programı
Türkiye Sağlık Turizm Derneği	Sağlık Turizmi İşletmeciliği Yönetimi
Başkent Üniversitesi BEDAM (Başkent Üni. Eğitim ve Danışmanlık Hizm.)	Sağlık Turizmi Uzmanlığı ve Yönetimi Sertifika Programı
İstanbul Teknik Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (İTÜSEM)	Sağlık Turizmi
Gebze Teknik Üniversitesi Sürekli Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi	Sağlık Turizmi Yönetimi Eğitimi
Uluslararası Hasta Hizmetleri Derneği (IPSA)	Sağlık Turizmi
İhracatı Geliştirme Merkezi (İGEME) sertifika programı	Sağlık Turizm Eğitimi, Sağlık Turizmi Uluslararası Hasta Pazarlama ve Teşvik Yönetimi
Yalova Üniversitesi Sürekli Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi	Sağlık Turizmi Yönetimi Eğitimi
Akdeniz Üniversitesi Sağlık Turizmi ve Talassoterapi Eğitim ve Araştırma ve Uygulama Merkezi	Sağlık Turizmi

* Sağlık Turizmi Derneği. (2017). <http://www.saglikturizmi.org.tr/tr>

Tablo 4. Sağlık Turizmi Alanında Yüksek Lisans Programları*

Üniversite	Yüksek Lisans Programı
Adnan Menderes Üniversitesi	Sağlık Turizmi
Medeniyet Üniversitesi	Sağlık Turizmi İşletmeciliği
Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi	Sağlık Turizmi Yönetimi Tezsiz (İ.Ö)

* Adnan Menderes Üniversitesi, Medeniyet Üniversitesi, Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi Web Sayfaları.

TARTIŞMA

Sağlık turizmi, hem dünyada hem de ülkemizde giderek önem kazanan, yeni talep alanları oluşturan, sadece hastaların ve sağlık hizmetlerinin değil, bilginin ve hatta sağlık personelinin de sınırları aştığı yeni bir sağlık alanı haline gelmiştir. Bayın (2015) çalışmasında sağlık turizmi kapsamındaki tezleri incelemiş, tezlerin çoğunlukla sosyal bilimler alanlarında yapıldığı; fen, eğitim ve sağlık bilimleri gibi farklı alanlara da yayıldığını, bunun nedeni olarak da sağlık turizmi alanının pek çok çalışma alanını içinde barındıran multidisipliner bir alan olmasından kaynaklandığını belirtmiştir.

Sağlık turizm işletmeciliği alanında ön lisans diploması verecek eğitim programlarının eğitim ve öğretim etkinlikleri, uygulama ile ilişkili olarak gelecekteki çalışma ortamına hazırlama amacına yönelik olmalıdır. Sağlık Turizm İşletmeciliği Programının eğitim esasları; sağlık turizmi için gelen bireylerin temel özelliklerini ve gereksinimlerini bilme ve bu doğrultuda ihtiyaçlarını karşılama becerisi kazanma, aynı zamanda da bireye bütüncül yaklaşabilme yetisi oluşturmalıdır. İçöz (2009)'ün yaptığı bir çalışmada, medikal turizme hitap eden hastanelerde konuya ilişkin uzmanlar tarafından eğitim çalışmalarının yapılması, işletmelerin kadrolarında konunun uzmanlarını istihdam etmeleri, özellikle yabancı dil bilen ve sağlık turizm eğitimi almış olan bireylere ihtiyaç olduğu ifade edilmiştir.

Sağlık Turizmi İşletmeciliği eğitimi konusunda program başarısını belirleyecek en önemli bilgi, programdan mezun olacak bireylerin çalışma alanlarının kapsamı, çeşitliliği ve istihdam oranlarıdır. Bunun için mezun yönetim sistemi mutlaka kurulmalı, öğrencilerin mezuniyet sonrası işe yerleşme ve lisans tamamlama durumları takip edilmelidir. Bununla birlikte öğrencilerin programa gösterdikleri ilgi, programa öğrenci kabul taban puanları, öğrenci, mezun ve öğretim elemanlarının Avrupa Birliği Eğitim Programlarından yararlanma oranları programın başarısını değerlendirmede nesnel kıstaslar olarak izlenmelidir. Bir diğer başarı ölçütü olarak da Sağlık Turizmi İşletmeciliği Eğitimi programının başlaması ile bu bilim dalında üretilecek makale, bildiri, yayın, projeler vb. gibi bilimsel yayınlar ile bilime yapılacak katkı gösterilebilir.

Sağlık Turizmi Programı mezunlarının, meslek tanımı yapılmalı, Dikey Geçiş Sınavı (DGS) ve Lisans Tamamlama olanakları oluşturulmalı, sağlık kurum ve kuruluşlarının sağlık turizmi birimlerinde, sağlık turizmi ile ilgili faaliyet gösteren acentelerde, sağlıklı yaşam konusunda hizmet veren otel ve tesislerde iş olanakları geliştirilmelidir. Görener (2016) tarafından yapılan bir çalışmada güçlü ve zayıf yönleri ile tehditler ve fırsatları (SWOT) analizi sonucunda zayıf yön olarak medikal turizmi koordine edecek yönetici sayısının azlığı, hastayla birebir iletişimde olacak danışman veya elemanların eğitim ve tecrübe eksikliği gösterilmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışma sonucunda Türkiye’de sağlık turizmi eğitimi konusunda ön lisans düzeyinde 2 programın bulunduğu, lisans düzeyinde eğitimin bulunmadığı, yüksek lisans düzeyinde ise birkaç üniversite de bu eğitimin verildiği saptanmıştır. Ön lisans düzeyindeki eğitim programlarının yeterli düzeyde olmadığı düşünülmektedir. Ayrıca bu alandaki açığın sertifika programları ile kapatılmaya çalışıldığı görülmüştür. Antalya’da yapılan bir çalışmada da nitelikli personel eksikliğinin olduğu belirtilmiştir (Arsezen Otamış, Yüzbaşıoğlu, 2015).

Daştan (2014) tarafından yapılan bir çalışmada da Türkiye’de bulunan üniversitelerin tıp, sağlık ve işletme fakültelerindeki eğitim ve öğretim ders programlarına mevcut derslerin yanında ‘Sağlık Turizmi’, ‘Sağlık Yönetimi’ ve ‘Sağlık Ekonomisi’ gibi derslerin de eklenmesi önerilmiştir.

Çalışmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda Türkiye’de sağlık turizmi işletmeciliği alanında meslektaşının sağlanabilmesi için, meslek tanımının yapılması, eğitim programlarının yeniden gözden geçirilmesi, sağlık yönetimi ve turizm işletmeciliği programlarına sağlık turizmi derslerinin eklenmesi ve sağlık turizmi alanında eğitim alacak kişilerin hem medikal, hem termal hem de yaşlı turizmi alanlarında yetkinliğe ulaştırılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Turizmi Yüksek Lisans Programı. 2017. <https://akts.adu.edu.tr/programme-detail/4/5667/>
- Arsezen Otamış, P., Yüzbaşıoğlu N. 2015. Medikal Turizm Kümesinin Gelişimi: Antalya Örneği. Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi- Cilt:13 Sayı:1 (Ocak 2015) - Doi: <http://Dx.Doi.Org/10.11611/Jmer426>
- Bayın G. 2015. Türkiye'de Sağlık Turizmi Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin İçerik Değerlendirmesi. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi 17 (28): 49-55, 2015
- Çetin T. 2011. Termal Turizm Potansiyeli Açısından Kozaklı (Nevşehir) Kaplıcaları. Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Terature And History of Turkish or Turkic Volume 6/1 Winter 2011, P. 899-924, Turkey.
- Daştan İ. 2014. Türkiye’de Sağlık Turizmi: Türkiye ve Özelinde İzmir’de Sağlık Turizminin Mevcut Durum Analizi ve Strateji Önerileri. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Cilt: 6 Sayı: 10 2014-Haziran (S. 143-163).
- Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sağlık Turizmi Yönetimi. 2017. <https://tf.ogu.edu.tr/Sayfa/Index/43/yukseklisansprogramlari>
- Görener A.2016. Türkiye’de Medikal Turizm Sektörünün Değerlendirilmesinde Bütünleşik Swot-AHS Yaklaşımı. The Journal of Operations Research, Statistics, Econometrics and Management Information Systems, Volume 4, Issue 2.
- Harran Üniversitesi Sağlık Turizmi İşletmeciliği Web Sayfası. 2017. <http://web.harran.edu.tr/Shmyo/Tr/Saglik-Turizmi-Isletmeciligi/>
- İçöz O. 2009. Sağlık Turizmi Kapsamında Medikal (Tıbbi) Turizm ve Türkiye’nin Olanakları. Journal of Yasar University, 4(14), 2257-2279.
- Kapadokya Meslek Yüksekokulu Sağlık Turizmi İşletmeciliği Web Sayfası. 2017. <https://www.kapadokya.edu.tr/Akademik/Programlar/Saglik-Turizmi-Isletmeciligi>
- Medeniyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2017. <http://sosyalbilimlerenstitusu.medeniyet.edu.Tt/r/Programlar/Tezsiz-Yukseklisans/Saglik-Turizmi-Isletmeciligi>
- Mercan, N., Oyur, E., Demirci, K. 2014. “Dünyada Hızla Artan Yaşlı Nüfus ve Sağlık Turizm Gereksinimi” III. Disiplinlerarası Turizm Araştırmaları Kongresi, 04 - 05 Nisan 2014, Kuşadası, Aydın.
- Sağlık Bakanlığı Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı.2017 www.saglikturizmi.gov.tr.
- Sağlık Turizmi Derneği. 2017. <http://www.saglikturizmi.org.tr/tr>
- Tengilimoğlu, D. 2013. Dünyada Ve Türkiye Sağlık Turizm. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Yiğit, V. 2016. Kamu Hastanelerinde Medikal Turizminin Gelişimini Etkileyen Faktörler. Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, Yıl: 2016, Cilt: 7, Sayı: 15, Ss.107-

119.

Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu 2017.
<https://dokuman.osym.gov.tr/pfdokuman/2017/Osys/Lys/Kontenjankilavuz18072017.Pdf>

Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu 2018.
https://dokuman.osym.gov.tr/pfdokuman/2018/YKS/YER/Tablo3MinMax_31082018.pdf